

PROGRAM

Tillväxtagenda för Sverige

Tillväxtprogram antaget av
Folkpartiet liberalernas landsmöte
18-21 augusti 2005

Folkpartiet

1. Den ekonomiska politiken bör inriktas på att ge Sverige varaktigt goda villkor för ekonomisk tillväxt genom att i högre grad inriktas på strukturreformer, generella förbättringar och goda mikrovillkor
2. Statliga investeringar i infrastruktur och utjämnings-systemet mellan kommuner och landsting bör utformas för att främja ekonomisk tillväxt.
3. Frihandel och öppenhet, med reformering av EU: s jordbrukspolitik och en liberaliserad tjänstehandel som viktiga uppgifter.
4. Forskning och utveckling har en fundamental vikt i en strategi att göra Sverige mer konkurrenskraftigt och för att öka vår tillväxt.
4. Statens finanser ska vara i balans över en konjunktur-cykel och statsskulden minska.
5. Sverige ska rustas för framtiden genom att villkoren för jobb och företagande förbättras
6. ”Skattestopp”, stopp för höjda skatter. De mest skadliga skatterna för jobb och företagande ska sänkas.
7. Återupprätta förtroendet i samhället. Politiken måste gå före.
8. Begränsa ”konkurrenskompletteringen” på komvux inför högskoleutbildning, inför treterminssystem och reformera studiestödet för att uppmuntra snabbare genomströmning i högre utbildning
9. Genomför en stor socialförsäkringsreform
10. Lägg om arbetsmarknadspolitiken och reformera a-kassan med ökad självfinansiering genom växling från inkomstskatt till avgift
11. Ersätt socialbidrag för arbetslösa med ett försörjnings-stöd på likvärdiga villkor som arbetslöshets-försäkringen
12. Inför instegsjobb och en jobb- och utvecklings-garanti
13. Underlätta för äldre att arbeta bl.a. genom att införa individuellt kompetenssparande, ta bort skattegynnandet av tidig pensionering och ändra LAS.
14. Underlätta för kvinnor och män att förena förvärvs-arbetet med familj
15. Genomför reformer av familjestödet som uppmuntrar och gynnar delat ansvar
16. Skatterabatt för hushållsnära tjänster
17. Genomföra en skattereform för en ny tid enl. följande riktlinjer
  - sänkta marginalsatser i alla inkomstlagen,
  - principen ”hälften kvar” ska gälla,
  - ett förvärvsavdrag ska införas
  - reformera ensamförelärdstödet för minskade marginaleffekter
  - stopp för höjda kommunalsatser
18. Beskattningen av enskilt ägande och risktagande ska sänkas i förhållande till institutionellt ägande och sparande utan personligt risktagande
19. Underlätta individuella satsningar i nyföretagande genom att göra det möjligt att för en viss tid skjuta upp beskattning av riskkapitalavkastning om denna investeras som riskkapital i nya företag.
20. Villkora statligt såddkapital med att privata intressenter satsar privat kapital
21. Förmögenhetsskatten ska avskaffas
22. Dubbelskatten på risksparande minskas genom sänkning för ägarna.
23. Fåmansbolagens beskattning förenklas och sänks.
24. Välkomna ett system av jämställdhetsmärkning av företag, Kräv redovisning av jämställdhetsarbete i årsredovisningen för börsnoterade företag men ingen kvotering till bolagsstyrelser
25. Sänk arbetsgivaravgifterna för den allra första lönesumman för att uppmuntra småföretagare att anställa
26. Sänk egenavgifterna för egenföretagare.
27. Sverige ska verka för ett tjänstehandelsdirektiv inom EU.
28. EU bör inrätta en konkurrensmyndighet
29. Sälj de statliga företagen, staten ska se till att marknader

fungerar och spelregler efterföljs. Staten ska inte driva företag inom konkurrensutsatta områden. Försäljningen av statens företag bör ske på ett sådant sätt att konkurrensen på de berörda marknaderna ökar och att det privata företagsägandet blir större

30. Ge Konkurrensverket ökade befogenheter och resurser för att bevaka konkurrensen.
31. Ta bort de lagar och bestämmelser som hindrar uppkomsten av konkurrens till offentliga tjänster och förhindra offentliga verksamheter att konkurrera på orättvisa villkor med privata verksamheter eller snedvrinda konkurrensen mellan privata aktörer
32. Offentliga tjänster öppnas för konkurrens med olika former av kundval, etableringsfrihet och 'pengsystem'. Dessa utformas på kommunal, regional eller statlig nivå, beroende på verksamhetens innehåll och på vad som behövs för en god hushållning med skattemedel.
33. Kommuner och landsting bör införa en utmaningsrätt för att öka konkurrens och effektivitet
34. Anpassa den offentliga upphandlingen bättre till de små företagens förutsättningar.
35. Inför individuella kompetenskonton.
36. Förläng den maximala tiden i provanställning och inför en enhetlig form av visstidsanställning.
37. Reformera medbestämmandelagen (MBL).
38. Inför ett krav på proportionalitet vid stridsåtgärder
40. Inför en ny arbetstidslag med ökad flexibilitet.

Tillväxtagenda för Sverige

Arbetsgrupp:

Karin Pilsäter, ordförande

Anna Grönlund Krantz

Bijan Fahimi

Maria Mattsson Mähl

Mauricio Rojas

Erik Ullenhag

Sune Davidsson/Patrick Joyce, sekreterare

Rapporten låg till grund för programbehandlingen vid folkpartiets landsmöte.
Texterna i denna del innehåller enbart programgruppens slutsatser, och är inte behandlade av landsmötet

Inledning

”Det fordras blott en hastig blick på allt vad vi behöva, allt vad vi varje dag, varje stund begagna, på alla de ansträngningar, alla de omflyttningar som härtill varit nödvändiga, för att övertyga oss om att miljoner människor varit verksamma och arbetat för att bereda oss dessa förmåner. Och tanken nästan svindlar, då den söker genomlöpa alla dessa oräkneliga kombinationer som därvid uppkommit. Och likväl har allt detta skett, utan våld, utan förtryck, utan att någon lidit orätt. Men hur skulle väl något sådant varit möjligt, om ej en stor, mäktig och sann grundsats varit den verkande kraften, den ledande tanken som ordnat det hela?! Och denna stora grundsats, denna fruktbarande tanke som allena förmått frambringa allt detta, den heter: frihet – frihet i avtal – frihet i handling.”

(Finansminister Johan August Gripenstedt 1866.)

För liberaler är målet med politiken att öka människors makt över sina liv. Vår vision för Sverige är ett land som ger nya möjligheter till alla. Sverige ska vara ett land där många människors bästa drömmar kan förverkligas.

Denna politiska ambition är oberoende av tid och rum. Men det är självklart att människors strävan lättare kan förverkligas om ekonomin växer, om det finns en ekonomisk tillväxt i samhället.

Den stora utmaningen består i att inför kommande år och årtionden skapa bättre villkor för ekonomisk utveckling så att den långsiktiga tillväxten kan hålla en hög nivå när de demografiska utmaningarna växer och internationaliseringen ställer fortsatt högre krav på konkurrenskraft. Bara så kan vi – varaktigt – säkra både jobb och inkomster för människor och finansiering av viktiga offentliga åtaganden.

Detta ger oss samtidigt möjligheter, om vi förmår ta vara på dem. Den potential av kraft, kreativitet och kompetens som finns i att låta kvinnor konkurrera på lika villkor i jobb och företagande måste tas tillvara. Den tillgång, som de många människorna i utanförskapets Sverige utgör måste få komma till sin rätt. Internationaliseringen ställer höga krav på attraktivitet och konkurrenskraft, men öppnar samtidigt världen för oss. Den traditionella uppdelningen mellan arbete och kapital suddas ut, när kunskaper och idéer mer och mer blir det faktiska kapitalet.

Den demografiska utvecklingen i kombination med det stora utanförskapet på arbetsmarknaden gör att mycket av tillväxtdiskussionen numera gäller arbetsutbudet, att få människor att öka sitt arbetsdeltagande. Detta är mycket viktigt. Men det räcker inte. Människor måste också ha jobb att gå till. Den långsiktiga finansieringen av offentligfinansierad verksamhet och transfereringar kommer från det privata företagandet. Företag måste starta, växa och finna att Sverige är en bra bas. Nya produkter och verksamheter måste utvecklas och hitta sina marknader.

I detta program lägger vi huvudfokus vid växande företagande,

utveckling och internationell konkurrenskraft. Vi har inte ambitionen att skriva en fullständig katalog över alla förslag och reformer som kan leda till bättre ekonomisk utveckling. Folkpartiet har i andra sammanhang redovisat utförliga förslag till reformer av vård, rehabilitering, kontroll och uppföljning för att minska sjukfrånvaro och förtidspension. Förslag till omläggning av arbetsmarknadspolitiken finns också. Utbildningspolitiken är central, och finns utförligt beskriven i andra program. Till detta landsmöte läggs det fram förslag om en ny integrationspolitik, liksom om en ny energipolitik. Skolpolitik kommer också att behandlas. Dessa områden är därför mycket översiktligt och kortfattat behandlade här.

Vi koncentrerar istället detta program på villkoren för entreprenörskap, nyskapande, förändring, konkurrenskraft och dynamik. Konkurrensen som tillväxtkraft har getts stort utrymme. I uppdraget från landsmötet 2003 ingick att särskilt beakta konkurrensfrågorna och införande av en utmaningsrätt.

Varför tillväxt

”Om vi försöker förklara framgången i samhällen med en betydande ekonomisk tillväxt, och jämföra dem med samhällen som mer eller mindre har stagnerat, visar sig detta svårt om man bortser från tillgången på människor med företagarbegåvning och den motivationsmekanism som är deras drivkraft. I en värld medveten om den ekonomiska tillväxtens betydelse förblir, enligt min mening, stimulansen av företagarna tillväxtens nyckel.”

(William J Baumol, amerikansk ekonom)

Två insikter är fundamentala i alla seriösa diskussioner om ekonomisk tillväxt:

- Det är genom enskilda människors insatser som samhällen utvecklas. Ett samhälle kan inte växa om inte individerna ges möjlighet till personlig växt.
- Politikens uppgift är att skapa sådana regelverk som ger människor möjligheter och motivation att bidra till en god samhällsutveckling.

I folkpartiets partiprogram formuleras det så här:

”All kulturell, vetenskaplig, social och ekonomisk utveckling bygger på enskilda människors skaparkraft och initiativförmåga. Om politiker betraktar människor som offer för opåverkbara krafter, riskerar kraften att förtvina både hos den enskilde och samhället. Om politiken i stället strävar efter ett samhälle med aktiva medborgare som kan och vill ta ansvar, växer engagemanget och solidariteten. En viktig politisk uppgift är att skapa och stödja mötesplatser där människor gemensamt kan lösa problem. Politiken skall bidra till att ge varje människa de redskap som behövs för att ta makten över sitt eget liv.”

Denna syn har inte varit allenarådande. Tvärtom har en annan syn på tillväxt och utveckling länge haft ett starkt stöd. Den bygger på att tillväxt skapas uppifrån – genom att politiker

pekar ut ”framtidensbranscher” och drar i allehanda spakar på samhällsmaskinen, så att vi får rätt nivå och inriktning på investeringar, sparande, utbildning och arbete.

Det finns en skillnad i synen på den ekonomiska politiken mellan dem som lägger tonvikten på konjunkturpolitik, selektiva åtgärder och makrovillkor snarare än på strukturpolitik, generella åtgärder och mikrovillkor.

Vi anser att den svenska ekonomiska politiken i betydligt högre grad behöver inriktas på sådana reformer som gör att de generella villkoren för de enskilda individerna förändras i tillväxtvänlig riktning. Den ekonomiska politiken behöver också i högre grad inriktas på systemreformer som gör tillväxtbetingelserna varaktigt bättre och mindre inriktas på att kortsiktigt söka dämpa effekter av internationella lågkonjunkturer.

Sverige måste därför vinnas för vikten av tillväxt och goda villkor för entreprenörskap och företagande. Sverige måste vinnas för insikten om sambandet mellan jobb och företagande i privat sektor och välbefinnande, att endast privat sektor är skattebas och att enda sättet att få bättre resurser till vård och skola, rättvisa kvinnolöner i offentligt finansierade tjänster etc. är en god tillväxt i den privata sektorn. Vi liberaler måste gå i spetsen för denna opinionsbildning.

Vårt beroende av omvärlden måste öka, inte minska. Detta samspel är en starkt bidragande orsak till vårt välbefinnande och är i praktiken en viktig del i vår livsstil. Internationaliseringen påverkar samtidigt förutsättningarna för ekonomisk utveckling och ekonomisk politik. Det är en viktig liberal uppgift att påvisa internationaliseringens överväldigande fördelar både för oss i den rika världen och för människor i den fattiga världen. Det är vår uppgift att arbeta för sådana reformer som ökar handel och ekonomiskt utbyte över gränser.

Frihandel är vägen till ökande välbefinnande i de fattiga länderna, men även nyckeln till fördjupad välfärd i de utvecklade länderna som Sverige. De pågående WTO-förhandlingarna är därför mycket angelägna att föra till ett lyckosamt, multilateralt resultat.

De viktigaste prioriteringarna för Sveriges del på handelsområdet är att driva på för att reformera EU: s jordbrukspolitik och se till att tjänstehandeln inom EU liberaliseras.

Inom EU-samarbetet har den s.k. Lissabonprocessen, att göra Europa till världens mest konkurrenskraftiga region till 2010, nu kommit till halvtid. Lissabon-agendan bör inriktas på tillväxtfrämjande reformer, och fokusera främst på de gemensamma frågor som måste lösas genom samarbete.

Skattestopp och statsfinanser

Sverige befinner sig i en demografisk och ekonomisk högkonjunktur! Ändå präglas vårt land av arbetslöshet, stagnerande eller sjunkande sysselsättningsnivå, fler och fler förtidspensionärer och ett växande utanförskap bland invandrare. Vi har ett alltför lågt företagande, fortsatt stor utflyttning av företag och ett stort statligt budgetunderskott.

Det är mot denna bakgrund som Socialdemokraternas uppflaggning av skattehöjningar ska ses. Den nuvarande situationen drabbar många enskilda människor mycket hårt, genom att systemfelen i arbetsmarknadspolitik, integrationspolitik, vård- och socialförsäkringspolitiken stänger dem ute från arbete och egen försörjning. Den drabbar också enskilda människor genom att skatteinkomster måste användas för olika typer av försörjningsstöd istället för till verksamheter som vård, äldreomsorg och utbildning. Att höja skatterna kan te sig frestande, men bara för dem som inte maktar att ta itu med de verkliga utmaningarna. Sverige har världens högsta skatter. Det är inte ännu högre skatter som behövs, det är fler skattebetalare.

Skattestopp – stopp för skattehöjningar

Smitvägen, skattehöjningsvägen, måste stängas. Därför säger Folkpartiet stopp. Skattestopp. Skattesatser ska inte höjas för att fylla i de hål som skapas av vidlyftiga utgifter och utanförskap på arbetsmarknaden. I stället ska vi se till att alla de människor som kan göra en insats får möjlighet till detta. Ledorden i detta arbete är att fler ska jobba, fler ska vara på jobbet. Och fler företag ska starta och växa – i Sverige.

Vår linje är att skatterna bör sänkas. Skattesänkningar ska huvudsakligen finansieras genom utgiftsminskningar eller inkomstförstärkningar på andra vägar än skatter. I vissa fall kan det vara motiverat att höja skatteuttaget för en viss verksamhet eller inom viss sektor för att därigenom skapa utrymme för större, mera angelägna skattesänkningar. Ett exempel på detta kan vara att införa en generell momsats vilken används för att göra större skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagares inkomster.

Stopp för skattehöjningar. För jobb och företagande viktiga skatter ska i stället sänkas. Skattesänkningar ska finansieras fullt ut.

Sunda offentliga finanser

Efter pensionsreformen har Sverige nu något mycket värdefullt, ett långsiktigt hållbart offentligt pensionssystem. Detta är en av de viktigare ekonomiska systemreformer som genomförts under 90-talet. Andra viktiga reformer var den självständiga Riksbanken och låginflationspolitiken, den stora skattereformen, EU-medlemskapet och budgetsaneringen.

I skuggan av det reformerade pensionssystemet har dock budgetsaneringen i hög grad förslösats. Staten har återigen ett strukturellt underskott i finanserna. I högkonjunktur uppgår detta nu till 50 miljarder kronor. Kommunerna har ett balanskrav som bör bibehållas. Därför bör ett nytt mål för finanspolitiken vara att statens finanser ska vara i balans över en konjunkturcykel. På så sätt sjunker statsskulden som andel av BNP över tiden. Statsskulden bör därutöver minskas genom att inkomsterna från försäljning av statliga företag används för att betala skulder. Därmed minskar statens ränteutgifter och större marginaler skapas i finanserna.

Det är angeläget att detta uppnås under de närmsta åren, innan de större påfrestningarna i form av en åldrande befolkning på allvar börjar verka. Detta är ett nödvändigt, men dock ej tillräckligt villkor. Att ”samla i ladorna” därutöver för kommande behov är inte varken lämpligt eller möjligt. För att rusta Sverige för uthålligt välfärd krävs istället att fler arbetar och att villkoren för företagande blir bättre.

Inför ett nytt mål för budgetpolitiken, balans i statens finanser över konjunkturcykeln. Rusta för framtiden genom fler i jobb och fler företag.

Förtroende

Det råder en förtroendekris i samhället. Mellan väljare och valda, mellan storföretag och småsparare, mellan livförsäkringsbolag och kunder, mellan fackföreningsledningar och anställda. Visst kan man hävda att en orsak till lägenhetskandaler är den förda bostadspolitiken, visst är de höga skatterna en drivkraft för skattefiffel men i grunden är det en annan röd tråd.

Alltför ofta tycks girigheten som störst hos dom som redan har det bäst. Det finns människor i ledande positioner som tycks ha en känsla av att stå över regelverken. I många fall rör man sig i begränsade kretsar med mycket makt, lite ansvar, dålig insyn och kontroll. Excesserna sker utan insyn och med andras pengar, vare sig det är direktörer som får astronomiska pensionsavtal och renoverar lägenheter eller fackpampar som går på porrklubb och tar ut dubbla löner. Riksdagsmän fuskar med sjukskrivningar och traktamenten, statsråd åker regeringsplan från fotbollsmatcher.

Förtroendet mellan väljare och valda, mellan chefer och anställda, kunder och styrelser är undergrävt och underminerat. Det finns gott om exempel på hur samhällen till slut inte fungerar därför att ingen litar på någon. Detta tillsammans är tillväxthämmande. Ett dynamiskt samhälle kräver det kitt som förtroende människor emellan skapar. För att förtroendet ska kunna återupprättas måste det politiska systemet gå före och visa ledarskap. De som verkar inom politiken, som har utbett sig om och fått väljarnas förtroende måste visa att man är beredd att stå framför egen dörr. En förtroendekommission för det politiska systemet bör därför tillsättas med uppgift att se över regelverk och föreslå handlingsregler.

- Inrätta en förtroendekommission för politiken

Fler förvärvsarbetande för framtidens välfärd

Över en miljon svenskar i ”arbetsför” ålder arbetar inte idag. Det innebär svåra påfrestningar på både enskilda och ekonomin. Efter 2020 kommer antalet i arbetsför ålder sjunka ytterligare, samtidigt som de äldre blir allt fler. Om välfärden ska klaras utan destruktiva skattehöjningar måste därför fler arbeta.

Om de tillväxtskapande åtgärder som Folkpartiet föreslår

genomförs kommer Sverige ha en god tillväxt under de kommande decennierna.

Även en mycket hög produktivitet utveckling kommer inte att kunna finansiera den framtida offentliga sektorn fullständigt. Höjd produktivitet medför i hög grad också högre löner. När lönerna stiger inom den privata sektorn så måste den offentligfinansierade följa med, även om produktivitet utvecklingen inte är lika stark där. Såväl inkomster som utgifter stiger i den offentliga budgeten. För att finansiera långsiktigt ökade behov av offentligfinansierade tjänster, såsom äldreomsorg krävs fler arbetade timmar. Vi måste vara fler som arbetar, och vi måste arbeta längre.

Unga på arbetsmarknaden

Sysselsättningen bland unga har fallit de senaste åren. Det beror såväl på längre utbildningstider som på en hårdare arbetsmarknad.

Alltför många av dem som tar gymnasieexamen fortsätter på vuxenutbildning för att ”konkurrenskomplettera”. Detta tar tid och kostar pengar. Konkurrenskompletteringen bör avskaffas.

Studiestödssystemet ska uppmuntra studenter att bli klara med studierna fortare. Dagens tilläggsån till personer över 25 år med arbetslivserfarenhet bör därför avskaffas och resurserna föras över till ett tilläggsån för studerande med barn. Ett system med tre terminer i högskolan skulle förlänga studieåret och förkorta studietiden. Detta bör kombineras med införandet av principen ”peng per poäng”.

För att hjälpa unga in på arbetsmarknaden ska tidsbegränsade subventionerade anställningar för långtidsarbetslösa – så kallade instegsjobb – skapas

- Avskaffa ”konkurrenskompletteringen”
- Öka genomströmningen på högskolan
- Inför instegsjobb för långtidsarbetslösa ungdomar

Socialförsäkringarna ska reformeras

De sociala försäkringssystemen – arbetslöshetsförsäkring, sjukförsäkring och förtidspension (sjuk- och aktivitetsersättning) – ska vara ett skyddsnät som i grunden fungerar för alla. För alla tre ska försäkringstanken och arbetslinjen vara bärande.

Sjukförsäkringen bör följa den enkla principen att den betalas ut till den som på grund av sjukdom är arbetsoförmögen. Men bilden är mer komplicerad än så. Det nuvarande systemet tränger ut dem som inte kan prestera 100 % varje dag. Sjukförsäkringen bör vara flexibel nog att hantera detta. Det är försäkringskassans roll att se till att socialförsäkringarna utnyttjas korrekt och effektivt. För att klara uppdraget måste det finnas tillräckliga resurser och befogenheter.

Arbetslöshetsförsäkringen ska vara en omställningsförsäkring där ersättningen trappas ner vid långvarig arbetslöshet. Det

innebär att det lönar sig att arbeta, samtidigt som tryggheten som försäkringen ger bidrar till ökad rörlighet på arbetsmarknaden. Arbetslöshetsförsäkringen bör reformeras genom att den görs obligatorisk, med tydliga kvalificeringskrav och en större egenfinansiering.

- Socialförsäkringarna måste också fungera betydligt bättre i samverkan med vård, rehabilitering och arbetsmarknadspolitik. Försäkringarna måste reformeras i grunden, för större försäkringsmässighet och mera fristående ställning. Folkpartiet lägger i andra program förslag till långtgående reformer av dessa system.

Socialbidrag (försörjningsstöd) ska alltid finnas som ett yttersta skyddsnät.

Bryt utanförskapet

Folkpartiet vill ha en omfattande reform av arbetsmarknadspolitiken som ger fler människor möjlighet att försörja sig genom eget arbete. Det är också genom att få fler människor i arbete som vi kan förbättra integrationen av invandrare och bryta det utanförskap som råder i många utsatta områden runt våra storstäder. Genom de systemfel som råder finns det i dag hundratals bostadsområden där förvärvsfrekvensen är skrämmande låg.

Lägg ned AMS, inför jobb- och utvecklingsgaranti

Folkpartiet vill att AMS i sin nuvarande form läggs ned och ersätts av en mindre myndighet vars främsta ansvar blir rena myndighetsuppgifter och tillsyn.

Syftet är att de viktiga serviceuppgifterna inom arbetsmarknadspolitiken ska kunna utföras av flera olika aktörer, både privata och ideella. Internationella erfarenheter visar att arbetsmarknadspolitiken bättre når sitt mål om servicetjänsterna handlas upp i konkurrens mellan olika utförare.

Arbetsförmedlingen är central och Folkpartiet vill effektivisera den genom att skapa alternativ. Privata arbetsförmedlingar, branschvisa förmedlingar och bemanningsföretag ska komplettera den statliga arbetsförmedlingen. Arbets sökande som befinner sig längre ifrån arbetsmarknaden ska få hjälp genom ett närmare samarbete mellan arbetsförmedlingen, kommunernas socialkontor och försäkringskassorna. En jobb- och utvecklingsgaranti ska införas, och deltagande i denna eller annan aktivitet ska vara ett villkor för att erhålla försörjningsstöd.

Instegsjobb

Folkpartiet vill att en del av de stora medel som i dag används till arbetsmarknadsåtgärder läggs på att korta vägen till reguljära arbeten för arbetslösa genom att skapa de instegsjobb som beskrivits ovan. Utvärderingar har visat att subventionerade anställningar är en effektiv väg in i reguljär sysselsättning för personer som står långt ifrån den reguljära arbetsmarknaden. De instegsjobb med halv arbetsgivaravgift under ett år för långtidsarbetslösa ungdomar är ett sådant exempel. Denna

form av anställningsstöd bör dock användas restriktivt för att inte riskera att tränga ut andra människor i arbetslöshet. Dessa sänkningar kan finansieras genom besparingar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Detta passar väl ihop andra förslag vi lägger för att göra det lättare för privata arbetsgivare att anställa fler.

- Lägg ner AMS, skapa en ny organisation för enhetlig myndighetsutövning
- Mångfald aktörer för arbetsförmedling, utbildning och arbetsmarknadsåtgärder
- Instegsjobb med halv arbetsgivaravgift för långtidsarbetslösa
- Inför en jobb- och utvecklingsgaranti

Nytt försörjningsstöd

Socialbidrag ska vara ett yttersta skyddsnät. För stora grupper människor har detta dock förvandlats till ett permanent försörjningssystem i hög grad beroende på utanförskapet på arbetsmarknaden. Samtidigt fungerar a-kassan som inträdesbiljett till arbetsmarknadspolitiken medan avsaknaden av a-kassa samtidigt blir en hänvisning till kommunens socialtjänst. Många kommuner har byggt upp parallella verksamheter för att stödja arbetslösa socialbidragmottagare att komma in på arbetsmarknaden. Detta är inte en rimlig ordning. Verksamhet såväl som försörjningsstöd behöver samordnas och reformeras. Kravet på motprestation för att erhålla stöd bör vara generell och likvärdigt för den som behöver försörjningsstöd precis som för att erhålla a-kassa.

Personer som inte är redo för att ta ett riktigt arbete ska kunna aktiveras i en jobb- och utvecklingsgaranti som kan bestå av både kortare utbildningar, praktik och samhällsnyttigt arbete. Syftet med jobb- och utvecklingsgarantin är att så snabbt som möjligt slussa över den arbetssökande till den öppna arbetsmarknaden.

I stället för passivt mottagande av socialbidrag ska en ny form av ersättning, som är något högre än socialbidraget och ges i form av dagpenning med krav på motprestation införas. Denna ska vara kopplad till medverkan i jobb- och utvecklingsgarantin.

Äldre på arbetsmarknaden

För att höja antalet arbetade timmar räcker det inte med att fler jobbar. Vi måste också jobba längre i livet. Den som är över 55 och förlorar sitt jobb har mycket svårt att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Andelen som arbetar faller drastiskt i åldrarna 60-65. Det är inte bara ett problem för finansieringen av välfärden, utan också ett slöseri med resurser. Äldres kunskap och erfarenheter bör tas tillvara.

För att höja äldres deltagande på arbetsmarknaden behövs förändringar inom många områden. Skattesystemet är en viktig del. Vi vill sänka arbetsgivaravgifterna för äldre personer. Avdragsrätten för pensionsförsäkringar som faller ut före 61 års

ålder avskaffas. Skatteregler som gynnar pensionsavsättningar framför löneinkomster ska ses över. Arbetsmarknadens parter är ansvariga för att omförhandla de avtal som leder till att det lönar sig för människor att gå i pension tidigt. Staten bör här agera dels pådrivare, dels föredöme när det gäller statliga avtal. De regler i LAS som innebär att personer över 45 år kan räkna sin anställningstid dubbelt ska också avskaffas, eftersom det avskräcker från att anställa äldre.

- Sänk arbetsgivaravgiften för äldre på arbetsmarknaden
- Sluta skattegynna tidig pensionering
- Ändra LAS

Kvinnokraft – tillväxtkraft

Sverige berömmar sig för att vara världens mest jämställda land. Ändå är den könsuppdelade arbetsmarknaden här mer framträdande än i jämförbara länder. Andelen kvinnor på höga positioner i arbetsliv och företag är låg. Kvinnor är bättre utbildade än vad män är, och vi utgår ifrån att ingen säger emot oss om att intelligensen är jämt fördelad. Att inte låta kvinnors kompetens och kunskap komma till sin fulla rätt i ekonomin är därför en onödig inskränkning av individernas möjlighet att förverkliga sina drömmar och idéer liksom en inskränkning i samhällets potential för ekonomisk tillväxt.

Öppna offentliga monopolen

Ett avgörande skäl för detta är den könsuppdelade arbetsmarknaden, där kvinnor i hög utsträckning finns i den offentligt finansierade och reglerade sektorn. Dessa yrkesval må vara självvalda, men valen är gjorda utifrån de normer och förväntningar som de samhälleliga strukturerna och könsrollerna ger oss.

Att öppna de offentligt finansierade välfärdstjänsterna för reell konkurrens och privat företagande hos de kvinnor som är verksamma är därför att ta tillvara den tillväxtpotential som där finns. Politiker kan inte peka ut var de framtida jobben och företagen finns, men alltför mycket pekar på att en service och tjänster inom det personliga området är en växande marknad i takt med att inkomsterna stiger, efterfrågan på olika typer av utbildning ökar och behoven men också kvalitetskraven på vård och omsorg om äldre stiger. Detta gäller i vårt land såväl som i andra länder.

Vi vill därför införa etableringsfrihet under allmängiltiga kvalitetskrav och en finansiering som följer med utnyttjaren för förskola, äldreomsorg och vård i parallellitet med vad som gäller för skolan.

Mindre margineffekter, mera arbetstid och egenmakt

Många kvinnor befinner sig i en skatte- och bidragssituation där marginalerna är små men margineffekterna fortfarande orimligt höga. Det gör det svårt att påverka sin ekonomiska situation. Detta gäller i särskilt hög grad ensamförsörjande föräldrar som erhåller bostadsbidrag. Med lägre margineffekter kan den ekonomiska situationen påverkas mer genom ökade

arbetsinsatser. Ensamförelärdstöd bör reformeras för att minska margineffekterna.

En dynamisk löneutveckling

Det är för framtida personalrekrytering och kvalitetssäkring nödvändigt att de kvinnodominerade yrkena, särskilt sådana med lite längre utbildning och ansvarstagande, får en bättre löneutveckling. Detta betyder att relativlöneförhållandena måste förskjutas. De stora personalgrupperna finns och kommer framgent att finnas i de sektorer som är skattefinansierade, främst vård, omsorg och utbildning. För att klara detta är det avgörande att fler kommer in i arbete så att skatteinkomsterna kan växa utan att skatterna höjs. En god produktivitet utveckling inom vård och omsorg underlättar en sådan utveckling. Det kräver en annan organisation och mångfald.

För att kommuner och landsting ska kunna klara detta måste även utjämnningssystemet reformeras, så att den ökade skattekraft som en god löneutveckling innebär inte omedelbart beslagtas samtidigt som kostnaderna för detta inte ingår. Det kommunala utjämnningssystemet måste reformeras i tillväxtbefrämjande riktning.

Delat ansvar hemma

Kvinnors förvärvsfrekvens är hög i Sverige, men deltiderna är många och chefsposterna få. Löneskillnaderna mellan kvinnor och män är stora och bestående. Detta beror till stor del på yrkes- och arbetsgivarsegregationen men också på arbetstids- och befattningssegregering. En viktig orsak till detta kan spåras till det faktum att kvinnor i högre grad än män tar ansvar för barn och hem. Därmed har man kortare arbetstid och lägre befattningar. Stora delar av den för kvinnor vanliga arbetsmarknaden är också sedan länge organiserad för att de anställda ska kunna ta huvudansvar för hem och barn, bl.a med deltidstjänster. Att på olika sätt göra det mera vanligt med delat ansvar för hem och barn är en viktig tillväxtfråga. Familjepolitiken bör därför utformas så att det uppmuntrar och gynnar delat ansvar och möjlighet att kombinera ansvar för barn med jobb. Hushållstjänster bör ges skatterabatt.

Skattereform för en ny tid

Skattesystemet har sedan den förra skattereformen för 15 år sedan utsatts för hundratals förändringar. Samtidigt har förändringar i vår omvärld och ekonomins funktionssätt ställt nya krav. Det är dags för en ny skattereform, för en ny tid.

Det är viktigast att sänka de skatter som är skadliga för tillväxt och sysselsättning. Som mest skadliga bland kapitalskatterna utpekade idag förmögenhetsskatten och dubbelskatten på aktier. De mest skadliga skatterna på arbete är marginalskafterna för både höga och låga inkomster samt icke förmånsrelaterade arbetsgivaravgifter. Därutöver bör barnfamiljernas margineffekter sänkas. Det finns vissa begränsade möjligheter att öka skatteuttaget på en del områden utan att ställa till med stor skada. Exempelvis kan momsens göras generell. Vissa skatteavvikelser, d.v.s. särskilda nedsättningar såsom avdrag för fackföreningsavgift eller hem-pc kan tas bort. Ändå är

det uppenbart att vi i stora drag nått vägs ände vad gäller att finansiera för jobb, företag och tillväxt viktiga skattesänkningar med andra skattehöjningar. Skatte- och utgiftstrycket behöver därför sänkas eftersom det inte är förenligt med en dynamisk och växande ekonomi.

En ny inkomstskattereform bör genomföras enligt principen ”Det måste löna sig att arbeta”

- Skattesystemet bör utgå från principer om likformighet och neutralitet.
- Energiskatternas två uppgifter, att dra in pengar till statskassan och att ge positiva miljöeffekter bör renodlas och särskiljas.
- Mervärdesskatten bör vara generell och vissa skatteinräddningar tas bort
- Skattesänkningar bör huvudsakligen finansieras med sänkta utgifter och andra inkomstförstärkningar. För att kunna sänka skattetrycket bör en genomgripande översyn av statens utgifter och åtaganden ske.

Under den förflutna mandatperioden har regeringen hållit skattetrycket kvar på den nuvarande höga nivån medan skattetrycket sänkts i det land som näst Sverige haft de högsta skatterna, Danmark. Skattestoppet har uppenbarligen tjänat landet med världens näst högsta skatter väl. Vi vill sätta ett uttryckligt stopp för höjda skatter i Sverige.

Inkomstskatterna

Inget annat land beskattar arbete så hårt som Sverige.

Både inkomstskatter och arbetsgivaravgifter behöver sänkas. Prioriteringar mellan olika i sig önskvärda skattesänkningar måste göras eftersom statsfinanserna inte får äventyras.

Marginalskatter

För att arbete, sparande och risktagande ska löna sig måste marginalskatter och -effekter sänkas. Det är angeläget att marginalskatterna sänks över hela skalan. Det är troligt att det går snabbast att direkt påverka arbetsutbudet genom lättnader i de nedre delarna av inkomstskalan. Förmodligen finns där de individer som lättast skulle kunna stimuleras att öka sitt arbetsutbud. Längre upp i inkomstskalan bland medel- och höginkomsttagare är heltidsarbete vanligare och utsikterna till att kortsiktigt påverka arbetsutbudet mindre.

Marginalskatterna över hela skalan är dock minst lika viktiga från ett långsiktigt perspektiv. Råder inte rimliga marginalskatter är svårigheterna stora att få människor att göra en extra ansträngning, att studera för att komma vidare i yrket, att avstå arbete för studier, att satsa på ett annat yrke etc. Är inte detta ekonomiskt lönsamt förlorar hela samhället på det. Att kontinuerligt uppgradera kunnandet och utbildningsnivån i den svenska ekonomin är avgörande för att kunna hålla uppe tillväxt och goda inkomster. Synen på marginalskatterna måste därför

vara vidare än att bara se till det kortsiktiga arbetskraftsutbudet. En allt större del av det kapital som bidrar till tillväxt och inkomstökningar finns i människornas hjärnor. Det sker successivt en förskjutning från fysiskt kapital, maskiner och anläggningar, till mänskligt kapital. En stor del av tillväxten i de utvecklade ekonomierna kommer inte från insatserna av kapital och öknings av arbetstimmar utan från ökad kunskap, bättre organisation av arbetet etc.

Därför måste också skattesystemet och skattetrycket vara sådant att utvecklingen av det mänskliga kunskapskapitalet stimuleras. Då kan vi inte tillåta höga margineffekter någonstans i skatteskalen. Det måste löna sig att arbeta över hela linjen. Den s.k. ”värnskatten” är en direkt riktad skatt på utbildning och förkovran, och ett hot mot Sveriges konkurrenskraft. Den är också ett brott mot skatteöverenskommenheten och bör avskaffas.

Det är rimligt att skatteskalorna är reallöneskyddade, d.v.s. att inflation och en viss reallönehöjning inte betyder högre skattesatser.

Förvärvsavdrag

För att direkt påverka lönsamheten av att arbeta vill vi införa ett förvärvsavdrag. Ett sådant skulle bara gälla mot arbetsinkomster. Härigenom blir det mera lönsamt att övergå till jobb. Det finns goda erfarenheterna på förvärvsfrekvensen av de förvärvsavdrag som införts i USA och Storbritannien. Ett förvärvsavdrag bör gälla från låga arbetsinkomster och plana ut vid en medelhög inkomst. Förvärvsavdraget innebär att jobb lönar sig bättre och att marginalskatten sänks.

Grundavdrag

Ett skäl till att marginalskattekurvan ser ut som den gör är grundavdragets konstruktion, den s.k. ”LO-puckeln”, får marginalskatten ett extra tillskott på 10 procentenheter i inkomster mellan drygt 120 000 och drygt 290 000 kr.

Det finns därför skäl att som ett led i en inkomstskattereform ändra grundavdraget. En radikal åtgärd skulle vara att helt slopa grundavdraget och omvandla det i sänkt skattesats. Detta ligger i linje med principerna om breda skattebaser och låga skattesatser.

En sådan förändring är inget som kan genomföras direkt och i ett steg. Ett avskaffande av grundavdraget skulle sänka marginalskatten för alla med drygt 2½ procent. Det skulle dock innebära en skattehöjning för ett stort antal personer. En betydande del av dessa personer ligger inte permanent i dessa inkomstskikt, det handlar om personer som har tillfälliga inkomster, sommarjobb, är på väg in på eller ut från arbetsmarknaden m.m. Ett borttagande av grundavdraget skulle inte permanent påverka dessa människors inkomster och därmed inte deras beteenden. Men det inte är personer enbart av dessa kategorier som skulle påverkas utan även ett betydande antal med inkomster från vanligt heltidsarbete. Det är därför nödvändigt att finna modifierade reformmöjligheter.

Det fortsatta reformarbetet bör enligt vår mening ha följande inriktning:

- Folkpartiet bör sträva efter att sänka marginalsatserna och –effekterna över hela inkomstskalan. Det handlar om att generellt göra arbete mera lönsamt både på kort sikt och i ett längre perspektiv genom att t.ex. studier och byte av yrke blir mera lönsamt.
- Därutöver bör särskilda reforminsatser göras där marginalsatserna och –effekterna är särskilt höga.
- Principen ”hälften kvar” bör bibehållas, dvs. den s.k. ”värnskatten” avskaffas.
- Inflation och normal reallöneutveckling ska inte höja marginalsatserna.
- Särskilda insatser behövs för att göra arbete mera lönsamt, t.ex. genom att införa förvärvsavdrag.
- Införande av förvärvsavdrag och reformering av grundavdraget bör användas för att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden och underlätta arbete.

Fler och växande företag

”Ingen statsman är ännu i stånd att positivt säga, vilkendera näringen som kan skaffa oss den största nationala vinsten; varigenom lagstiftaren måste stanna i villrådighet, vart han genom författningarna skall leda våra arbetare. Vad förändring i varor, vad olika värde ses icke dagligen? Helt oförmodat öppnar försynen för en nation en rikedomskälla, som varar en tid, men ofta stannar tvärt av, och en annan eller en tredje uppkommer snart i stället, av vilka den nationala vinsten huvudsakligen beror.”

(Den svenska liberalismens fader, prästen och politikern Anders Chydenius 1765.)

Tillväxt och företag skapas enbart av människor. Den enkla tillväxtdefinitionen, där tillväxten är resultatet av ökad arbetstid och ökad produktivitet behöver förfinas. Tillväxten är i hög grad kunskaps- och entreprenörskapsdriven. Att ny kunskap skapas och omsätts den i handling genom entreprenörskap är därför centralt. Ingetdera av detta kan kommenderas eller organiseras fram i uppifrån kommande, av politiken beslutade processer. Det kan bara växa genom att villkoren för individerna är gynnsamma.

Ett centralt tema i det senaste halvseklens ekonomiska politik har istället varit att acceptera framgångsrika företag – men inte framgångsrika företagare. Företagsbeskattningen har varit tämligen generös, men beskattningen av företagare har varit desto hårdare. Detta har fått till följd att Sverige har en historiskt och internationellt sett liten andel företagare. Sverige har färre företagare per invånare än något annat EU-land och antalet företagare har minskat under senare år. Under de senaste tre

åren har i genomsnitt 5 företagare givit upp varje dag.

Det finns också många exempel på att stora och historiskt vinstrika företag och deras ägare behandlas mera välvilligt än de nya entreprenörer som försöker utmana. Förnyelsen av svenskt näringsliv är följaktligen svag. Sverige har för få företag som växer sig stora.

Man kan notera att av de tio största svenska företagen har ungefär hälften sedan några år inte längre Sverige som hemvist. Det gäller även för ungefär 40 procent av Sveriges 500 största företag. Under senare år har vi sett vi hur Sverige successivt håller på att förvandlas från en ledande multinationell företagsnation till en dotterbolagsekonomi.

Det får konsekvenser inte bara för hur de stora koncernerna i framtiden organiserar sin egen verksamhet utan även för möjligheterna att i vårt land bedriva forskning, verka som underleverantör och att producera en lång rad av kvalificerade företagstjänster.

Alltför mycket i den ekonomiska debatten handlar idag om konjunkturförlopp, för lite om strukturreformer. För mycket handlar om allmänna förutsättningar, för lite om villkor och incitament för enskilda människor. För att nya företag ska starta, företag ska växa och utvecklas i Sverige, behöver politiken läggas om för att skapa såväl stabila som generellt goda villkor.

Att företagsinvesteringarna i Sverige i dag är mycket låga är ett mått på att företagsklimatet, villkoren för företagandet, inte är tillräckligt stabila och goda. Därför väljer såväl företag som kapitalägare i alltför hög grad att avstå från framtidsinvesteringar i Sverige.

En viktig faktor för att få upp investeringsvilja är en långsiktigt stabil energipolitik, inriktad på att det ska finnas fortsatt god tillgång till energi till rimliga kostnader. Den förtida avvecklingen av kärnkraften bör därför stoppas och energipolitiken läggas om.

Innovationer och entreprenörskap

”En god idé som förblir en god idé är en värdelös idé. En halvbra idé som realiseras blir en värdefull idé.”

(Håkan Lans, uppfinnare till bland annat datormusen och färggrafik för datorer.)

En förutsättning för att det ska bildas nya företag och för att dessa ska kunna växa är att någon eller några människor har idéerna, kunskapen och drivkraften att förverkliga detta. Det krävs också att det finns tillgängligt riskkapital. Skatter som gör det mindre lönsamt att spara minskar också möjligheten att förverkliga sina affärsidéer. Lägre skatt på sparande ökar möjligheten för privatpersoner att samla eget riskvilligt kapital.

Investeringskapital måste lätt kunna flyttas till nya verksamheter. Att ett företag haft en hög historisk lönsamhet är ingen garanti för lönsamhet även i framtiden. Det är därför viktigt att

skattesystemet inte håller kapital inlåst i företag när det skulle komma till bättre användning i en ny verksamhet.

Politiker ska inte försöka peka ut branscher eller produkter. Lika lite ska politiker försöka lokalisera företag eller konstgjort skapa företagsmiljöer. Detta är dömt att huvudsakligen misslyckas. De viktiga förutsättningarna för regional tillväxt och lokal utvecklingskraft ligger i de generella villkoren.

Sverige är ledande när det gäller investeringar i FoU, men vi får inte full valuta för dessa satsningar. Ett skäl är att kommersialiseringen av forskningsresultat och innovationer inte fungerar tillräckligt bra. Fokus i näringspolitiken ligger i allt för hög utsträckning på stora systemlösningar, politisk inblandning och en övertro på politikernas förmåga att förutse framtidsbranscher. Återigen presenteras storskaliga systemlösningar och det finns till och med ett särskilt statligt verk för detta. Alltför lite uppmärksamhet ägnas åt den enskilde entreprenörens villkor och drivkrafter. Näringspolitiken bör i högre grad utgå från individernas avgörande roll och betydelse. Utan entreprenörer som omsätter idéer i verklighet blir det inga företag och jobb.

Det kan vara såväl rimligt som angeläget att i de allra tidigaste faserna tillföra statligt riskkapital, s.k. såddfinansiering. Valet av satsningar och metoderna för dess genomförande bör likafullt främst göras av människor som själva satsar av egna medel.

Det bör vara ett villkor för statligt såddkapital att det ingår privata intressenter i projektet, som satsar kapital. Dessa ska kunna skjuta upp beskattningen av avkastning när kapitalet satsas i tidiga skeden av en verksamhet.

Öka tillgången på riskkapital

Tillgången på kapital i Sverige är stor. För den som ska starta en verksamhet är detta dock inte tillgängligt i nämnvärd omfattning. För att få andra att låna ut pengar måste man, utöver en god affärsidé och kapacitet att förverkliga den, också ha tillgång till egna pengar.

- Ett sätt att flytta tillgången på kapital från de stora kapitalmarknaderna till nyföretagande är att tillåta människor att investera sina premiepensionspengar i ny- och småföretagande.

Sänk skatten på ägande

”Genom att skapa äganderätten har lagarna skapat rikedom. Men vad fattigdomen beträffar, så är den inte lagarnas verk. Den är människoslåktets ursprungliga tillstånd. Om all egendom skulle delas lika, skulle den omedelbara följden bli att det inte skulle finnas något mer att dela.”

(Jeremy Bentham, brittisk liberal filosof)

Vi behöver även på andra sätt förändra skattesystemet för att göra det lönsammare att driva företag i Sverige men också för att underlätta för svenskar att äga företag i Sverige.

Aktier är skattemässigt missgynnade eftersom de dubbelbeskattas i dag. Först beskattas företagets vinster genom bolagsskatten, sedan beskattas aktieutdelningen genom den personliga kapitalskatten. Räntebärande investeringar beskattas däremot bara en gång eftersom räntor är avdragsgilla gentemot bolagsskatten. Detta skapar inlåsnings effekter i bolagen.

Enskilt ägande är missgynnat jämfört med institutionellt, genom att avkastningen beskattas hårdare hos enskilda ägare. Vidare är denna avkastningsskatt hög med internationella mått mätt. Utländska investerare har därför ett försteg framför inhemska, genom att deras avkastningskrav kan vara något lägre på grund av lägre beskattning. Den socialdemokratiska regeringen har under många decennier på detta vis systematiskt gynnat institutioner, storägare och utländska investerare, inte utan effekt.

Den omotiverat hårda beskattningen av utdelningar på inhemskt, enskilt ägda aktier ska tas bort. Vi ska ge likvärdiga villkor för individer som för institutioner och storägare, för svenska och utländska ägare. På detta sätt skulle det bli mer attraktivt för svenska hushåll att spara i aktier och svenska företag skulle få fler personliga ägare istället för ansiktslösa institutioner.

- Vi vill göra det gynnsammare för enskilda svenskar att äga aktier och vill därför minska dubbelbeskattningen genom att sänka ägarnas skatt på avkastningen av aktier.

Sverige tillhör en minoritet i västvärlden som fortfarande har förmögenhetsskatten kvar. Under 1990-talet avskaffades förmögenhetsskatten i Danmark, Tyskland, Holland och Österrike. Senast har förmögenhetsskatten även avskaffats i Finland och Island.

Skälen för att avskaffa förmögenhetsskatten har blivit fler sedan arvs- och gåvoskatten togs bort vid årsskiftet. Utan gåvoskatt är det numera möjligt att fritt fördela om förmögenheter inom familjen så att skatten minimeras. Det urholkar både förmögenhetsskattens intäkter och legitimitet.

Förmögenhetsskatten är en av förklaringarna till att svenskar undanhåller närmare 500 miljarder kronor på utländska bankkonton. Till detta ska läggas de dryga 400 miljarder kronor som utlandsboende svenskar äger. Om en del av detta kapital kan återvända till Sverige ger det skatteintäkter på avkastningen. Utöver detta kommer intäkterna från de extra investeringar och arbetstillfällen som med all säkerhet också skulle komma till stånd.

- Förmögenhetsskatten bör därför avskaffas.

Sänk fåmansbolagsägarnas beskattning

Fåmansbolag där ägaren själv arbetar i företaget lever under särskilda skatteregler – de s.k. 3:12-reglerna. Syftet med reglerna är att hindra ägarna från att undgå skatt genom att ta ut lön som kapitalvinst istället för som arbetsinkomst. Följden av reglerna har dock blivit att ägare av fåmansbolag i dag betalar betydligt högre skatt än små ägare i större bolag, vilket knappast var meningen. Ägare av fåmansbolag beskattas i dag som om de

vore anställda vilket knappast heller är rättvist med tanke på att det innebär en risk att äga och driva ett litet företag.

Frågan har debatterats länge och det finns flera förslag till tekniska lösningar, alla med sina för- respektive nackdelar. Folkpartiet är inte fixerat vid en särskild teknisk lösning. För oss är det viktigast att frågan får en snabb lösning så att fåmansbolagens skattebörla lindras avsevärt så snart som möjligt.

Principen för en rättvis beskattning av fåmansbolag ska vara att det måste löna sig att ta risker. Därför kan inte en ägare av ett litet företag jämföras med en anställd utan måste kunna räkna med märkbart lägre skatt på sina vinster för att väga upp den risk han eller hon tagit. Beskattningen får inte heller motverka möjligheten att flytta kapital mellan företag till investeringar i nya verksamheter. Därför måste det vara möjligt att ta ut vinster ur företag utan att en för stor del försvinner i skatt.

- Förenkla och sänk skatten för fåmansbolagsägare

Bolagsskatten internationellt konkurrenskraftig

Den svenska bolagsskatten har allt sedan den sänktes i samband med skattereformen betraktats som konkurrenskraftig jämfört med andra industriländer. Detta är dock på väg att ändras. Skattesatsen på 28 procent ligger numera bara en dryg procent under den genomsnittliga skattesatsen för bolagsskatten i de 15 gamla medlemsländerna i EU. Av de 10 nya medlemmarna i EU har alla utom två lägre bolagsskatter än Sverige.

Det är därför viktigt att följa den internationella utvecklingen och vara beredd att justera den svenska bolagsskatten i framtiden för att se till att den även framöver är internationellt konkurrenskraftig. Därför har Folkpartiet gått emot den faktiska höjning av bolagsskatten som genomfördes vid årsskiftet när företagens möjligheter att göra avsättningar till s.k. periodiseringsfonder försämrades.

Kvinnor på ledande positioner i näringsliv

I ett dynamiskt näringsliv som skapar jobb och tillväxt har vi naturligtvis inte råd att avstå från stora delar av befolkningens kompetens och skaparkraft. Vi vill framhålla att det är ett samhällsintresse, inte bara ett ägarintresse, att näringslivet i Sverige är så framgångsrikt och lönsamt som möjligt. Att på olika grunder bortse från kvinnor är en konkurrensbegränsning som måste bekämpas på samma grund som andra konkurrensbegränsningar. Samtidigt är det naturligtvis inte politikernas sak att säga vem som ska anställas eller väljas till olika uppgifter. Politikens uppgift är att undanröja hinder och bana väg för möjligheter.

Till syvende och sist bör enligt Folkpartiets uppfattning frågan om vilka personer som ska utgöra styrelse och ledning i privata företag vara en fråga för företagets ägare, aktieägarna. Vi avvisar därför på principiella grunder en lagstadgad reglering såväl av könsfördelning som andra kriterier. Som aktiesparare eller kund bör man dock kunna välja var man vill spendera sina pengar.

Ett viktigt sätt är att kunna göra en egen bedömning, genom att information om företaget är tillgänglig även på detta område. Informationen i årsredovisningen för de noterade företagen bör bli bättre. Vi välkomnar ett system för jämställdhetsmärkning av företag. Detta bör dock inte vara vare sig statligt organiserat eller obligatoriskt.

- Gärna en jämställdhetsmärkning av företag, krav på viss redovisning av de börsnoterade företagen. Nej till kvotering till bolagens styrelser.

Arbetsgivaravgifter

Folkpartiets grundinställning är att skatten på arbete behöver sänkas för att det ska bli lönsammare att arbeta. Det är enbart genom att fler människor kommer i arbete som det går att förändra balansen mellan försörjare och försörjda. Särskilt viktigt är det att människor som idag lever på offentliga bidrag istället kommer i arbete och själva bidrar till välfärden.

Folkpartiet har därför länge drivit frågan om sänkta arbetsgivaravgifter. Vår övertygelse har varit att detta kommer att skapa fler arbetstillfällen. Folkpartiets inställning är att arbetsgivaravgifterna ska motsvaras av individuella sociala förmåner för dem som indirekt betalar dem, löntagarna. Det betyder att vi på sikt anser att avgifterna bör tas bort ovanför förmånstaket eller taket höjas och att skattedelen av arbetsgivaravgifterna bör tas bort på sikt.

Första prioritet – sänka för små företag

Inom den närmaste framtiden är budgetutrymmet för att sänka arbetsgivaravgifterna begränsat. Enligt vår bedömning uppnås den bästa verkan av de belopp som avdelas till detta om sänkningen koncentreras till de minsta företagen.

Genom att sänkningen i ett första steg begränsas till en mindre målgrupp finns utrymme för större sänkningar som kommer att göra det betydligt billigare för vissa arbetsgivare att nyanställa.

Erfarenheter av historiska förändringar i arbetsgivaravgifterna visar att nivån på arbetsgivaravgiften påverkar löneutrymmet. En allmän sänkning av arbetsgivaravgifterna kan därför leda till kraftigare löneökningar som skulle bromsa den eftersträvade ökningen av sysselsättningen. Att avgränsa sänkningen till en mindre målgrupp minskar denna risk

- Inför en kraftig sänkning av arbetsgivaravgiften för den första lönesumman

Rättvisa avgifter för egenföretagare

Ett annat argument för att rikta en sänkning av de sociala avgifterna mot småföretag är beräkningar som visar att egenföretagare drar betydligt mindre nytta av socialförsäkringarna än anställda.

Egenföretagare får oftast lägre ersättning vid sjukdom och när de vårdar sjuka barn. Dessutom är det svårare för en före detta företagare att få ersättning från arbetslöshetsförsäkringen.

Det är bra att egenföretagare kan välja fler karensdagar i sjukförsäkringen i utbyte mot lägre avgifter. Men detta räcker inte. Grova beräkningar av organisationen Företagarna visar att de sociala avgifter som egna företagare betalar på sin egen lönesumma borde vara högst 2/3 av vad den är idag för att motsvara det uttag ur socialförsäkringssystemet som egna dessa företagare i genomsnitt gör.

- Sänk de sociala avgifter egenföretagarna betalar till en nivå som är rättvis i förhållande de förmåner de kan utnyttja.

Fungerande konkurrens ger tillväxt

”I stället för att betrakta konkurrensen såsom den olycksdiga och samhällsskadliga princip som den anses vara av socialister i allmänhet, menar jag att till och med på samhällets och näringslivets nuvarande utvecklingsstadium varje inskränkning i konkurrensen är ett ont och varje utvidgning av den, till och med om det till en tid menligt påverkar någon viss arbetsgrupp, alltid är något i sista hand gott.”

(John Stuart Mill, brittisk liberal filosof)

Att skapa fungerande konkurrens på marknader är ett bra medel för att öka produktiviteten. En väl fungerande konkurrens leder till att resurserna används effektivt. Konkurrensen skapar också ett förändringstryck som främjar både innovationer och tillväxt. Vill vi öka tillväxten är det viktigt att en större del av ekonomin utsätts för konkurrens och att konkurrensen fungerar väl inom den del av ekonomin som redan är konkurrensutsatt.

Enligt EU-kommissionen så tillhör åtgärder för att främja konkurrens inom vissa delar av ekonomi de mest prioriterade reformerna i Sverige de närmaste åren.¹ De offentliga tjänsterna är ett särskilt viktigt område.

¹EU Broad economic policy guidelines 2005

Konkurrensen ett problem i Sverige

Det finns många indikationer på att konkurrensen i Sverige inte fungerar så väl som den borde. Den svenska prisnivån låg 2003 16 procent över genomsnittet i EU. Särskilt höga är de svenska priserna inom detaljhandel, byggande och boende. Att Sverige är ett avlångt land med långa transporter mellan producenter och konsumenter förklarar bara någon procentenhet av prisskillnaden mellan Sverige och EU: s genomsnitt. Skillnader i löner och skatter mellan Sverige och övriga EU förklarar också bara en liten del av skillnaden i allmän prisnivå.

Marknadskoncentrationen är stor inom många branscher i Sverige, inte minst inom livsmedelsproduktion. Koncentrationen har dock minskat sedan slutet av 1990-talet, enligt Konkurrensverket. Detta beror bl.a. på avregleringar och avskaffade monopol inom telekommunikationsområdet och inom järnvägar.

Fördjupa konkurrensen

För att behålla effektiviteten i ekonomin är det centralt att se till att konkurrensen upprätthålls i den privata sektorn. Detta

måste ske på flera sätt:

Främja internationell konkurrens.

EU-kommissionens förslag till tjänstedirektiv innebär att tjänstesektorn kommer att öppnas för full konkurrens inom EU på samma sätt som varuhandeln. Detta stöder Folkpartiet helhjärtat.

Ta bort etableringshinder och monopol.

De avregleringar som gjorts under det senaste decenniet har minskat koncentrationen på flera viktiga marknader i Sverige. Det är viktigt att fortsätta denna utveckling. Etableringshinder och monopol måste tas bort så långt detta är möjligt.

Sälj statliga företag.

Koncentrationen på vissa marknader skulle kunna bli mindre om det stora statliga ägandet avvecklades. Staten skulle också få större trovärdighet som övervakare av spelreglerna på marknaden om den själv inte var en betydande företagsägare. Politiska mål uppnås mycket effektivare genom lagstiftning och ekonomiska styrmedel än genom ett statligt företagsägarande. Ännu svårare är det tro att ett statligt företag kan uppfylla politiskt mål samtidigt som det ska uppfylla lönsamhetskrav på en fri marknad.

Folkpartiet anser att konkurrensutsatt verksamhet ska bedrivas i privat regi och det statliga ägandet ska begränsas till företag som har ett entydigt samhällsintresse.

Skärpt konkurrensövervakning.

Konkurrensverket måste ges ökade befogenheter och resurser för att bevaka konkurrensen på olika områden.

Kriminalisera karteller

Olagligt kartellsamarbete bör jämföras med ekonomisk brottslighet och beläggas med höga böter. Konkurrensverket bör få ökade resurser för att utreda fler fall av misstänkt kartellsamarbete och för att snabbare kunna föra dessa till domstol.

Främja konkurrens inom EU

Arbetet för att upprätthålla en fri konkurrens måste också föras på Europainivå. EU-kommissionens insatser mot olagligt kartellsamarbete är en förebild. En separat konkurrensmyndighet bör inrättas på EU-nivå. Kommissionen bör inte vara såväl part i ärendena som domare. En sådan myndighet skulle dessutom minska svängningarna i bedömningar beroende på kommissionens sammansättning.

Bredda konkurrensen

Den privata sektorn utgör cirka 70 procent av den svenska ekonomin. De återstående 30 procenten består av tjänster som produceras inom den offentliga sektorn. Huvuddelen av dessa tjänster är inte konkurrensutsatta.

Mer än 80 procent av kommunernas verksamhet består av tjänster som inte kan betraktas som myndighetsutövning. Möjligheten att producera dessa i konkurrens är mycket stor. Ändå sker detta i mycket liten utsträckning i dag. Kommunernas kostnader för entreprenader och inköp av verksamhet uppgår till

drygt 10 procent av deras verksamhet. Andelen skiftar mellan kommuner och i Stockholms stad är andelen 20 procent.

Konkurrensverket bedömer i en rapport att huvuddelen av landstingens och kommunernas verksamhet bör kunna utsättas för konkurrens. Enligt Konkurrensverket motsvarar den ytterligare andel av offentliga sektorns verksamhet som skulle kunna konkurransutsättas drygt 10 procent av BNP, alltså ca 250 miljarder.

För dem som vill öka konkurrensen inom den svenska ekonomin finns därmed knappast något mer angeläget än att öppna mer av den offentliga tjänsteproduktionen, i huvudsak kommunernas individuella tjänster, för konkurrens från enskilda utövare. Detta kan ske på olika sätt:

Ta bort lagar som hindrar konkurrens

De lagar och bestämmelser som hindrar uppkomsten av konkurrerande alternativ till den offentliga produktionen av tjänster bör snarast tas bort. Till dem hör den s.k. stopplagen med förbud mot privata akutsjukhus, som måste hindras.

Pengsystem för valfrihet och konkurrens

Den friskolereform som den tidigare borgerliga regeringen genomförde visade sig vara mycket effektiv för att etablera olika alternativ inom skolområdet och öka elevers och föräldrars valfrihet. Samma typ av lösning bör kunna införas även på andra områden för att öka den enskildes valfrihet och öppna för mer konkurrens inom offentliga tjänster.

Nationella pengsystem är bra modeller inom de vårdområden där det är möjligt att förutse kostnaderna. Vi vill därför införa en nationell äldrevårdspeng. Den innebär att vid biståndsbedömningar görs en bedömning av vilken nivå man behöver på omsorgen. Denna motsvarar en offentlig subvention som följer med till det äldreboende eller den hemtjänstgrupp som den enskilde väljer. (Vi vill även införa nationella pengsystem inom mödravård och förlossning samt barnhälsovård.)

Pengsystemen ska också kombineras med fri etableringsrätt för husläkare och vissa specialister för att öka antalet enskilda utövare inom vården.

Konsumenträtt i offentligfinansierade tjänster

En förutsättning för väl fungerande marknader är att konsumenterna har en stark ställning. Konsumenträtten bör utvidgas till att gälla även offentligfinansierade tjänster.

Konkurrensverket ska övervaka offentliga tjänster

Vi vill införa en rad reformer som öppnar de offentliga tjänsterna för konkurrens. Konkurrensverket bör även få i uppdrag att bevaka att konkurrensen upprätthålls inom dessa sektorer.

Utmaningsrätt för fler entreprenader

Att ta bort de lagar och regler som hindrar konkurrens till den offentliga tjänsteproduktionen är ett första viktigt steg. Detta skapar valfrihet och förändringstryck inom de tjänster som riktar sig direkt mot medborgarna och där dessa kan fatta besluten om

vilken producent som anlitas.

Genom upphandling och entreprenader kan konkurrensen öka även inom de kollektiva tjänsterna och inom förvaltningarna. Det är dock angeläget att det finns möjlighet till konkurrens från enskilda utövare även i de kommuner och landsting där de styrande politikerna inte aktivt eftersträvar detta.

En väg att uppnå detta är att lagstifta om en utmaningsrätt som ger enskilda entreprenörer eller anställda rätt att tvinga fram en upphandling av delar av kommunens eller landstingets verksamhet. Den som utmanar måste kunna visa att man har kapacitet att lägga ett rimligt anbud på den utmanade verksamheten. Om upphandlingen leder till att det lämnas in externa anbud som är mer konkurrenskraftiga än den egna verksamheten ska kommunen eller landstinget vara skyldig att anta budet som vid vanlig upphandling.

Utmaningsrätten ska dock inte gälla myndighetsutövning inom kommunen eller landstinget. Utmaningsrätten ska också bara gälla i de fall då kommunen eller landstinget inte genomfört någon upphandling och det inte finns något avtal med den som utför tjänsten idag.

Reformera den offentliga upphandlingen

Små företag har svårare än stora att hantera administrativa krav och regleringar. Stora upphandlingar leder till att endast de riktigt stora aktörerna kan lägga anbud. En god upphandlingskultur i stat och kommun är av stor betydelse för de små och medelstora företagen. Om kommuner och landsting aktivt verkar för att söka privata alternativ till offentligt producerade tjänster och utformar sina anbud så att småföretagare i praktiken ges möjlighet att delta i upphandlingsförfarandet, till exempel genom att handla upp varor och tjänster i mindre delar, skulle detta gynna framväxten av små företag.

De ramavtal och den samordnade upphandling som i dag i hög grad sker, måste användas mera restriktivt och med större flexibilitet så att inte enbart mycket stora aktörer ges möjlighet att delta i anbudsgivningarna. Detta missgynnar inte bara de mindre företagen, utan medför att mångfalden för köparna begränsas.

Den offentliga upphandlingen bör reformeras exempelvis genom att talerätt införs för branschorganisationer, att Nämnden för offentlig upphandling överförs till Konkurrensverket och att sanktionerna skärps.

Liberal arbetsrätt för tillväxt

Folkpartiet införde tillsammans med socialdemokraterna stora delar av dagens arbetsrätt. Vi står också fortfarande bakom grunddragen i denna. Men efter snart 30 år med ungefär samma regelverk blir det alltmer uppenbart att arbetsrätten behöver reformeras. Folkpartiet ser två problem som behöver åtgärdas:

- Dagens regler för anställningsskydd ökar kostnaden för att anställa. Detta betyder att det skapas färre arbeten vilket framför allt drabbar grupper med relativt svag ställning på arbetsmarknaden, eller dem som står helt utanför arbetsmarknaden.
- Arbetsrätten har blivit ett komplicerat lapptäcke som är svårt att överblicka. Mängden och komplexiteten i regelverket ger dem som har juridiska resurser – t.ex. stora arbetsgivare och resursstarka fackföreningar – ett övertag gentemot små- och medelstora arbetsgivare.

Gör det lättare att anställa

Om det blir lättare att anställa kommer det också att skapas fler arbetstillfällen. Folkpartiet vill därför genomföra förändringar i anställningsskyddet som kan underlätta skapandet av nya arbeten.

Folkpartiet vill att arbetsgivare ska få större möjligheter till provanställningar genom att tiden i provanställning förlängs från dagens 6 månader till 12 månader.

Folkpartiet vill rensa upp i den stora flora av visstidsanställningar som förekommer och ersätta dem med en form: överenskommen visstidsanställning som ska kunna gälla i upp till två år. Vi vill också att fler människor ska kunna vara visstidsanställda hos samma arbetsgivare än idag.

Reformera medbestämmandelagen

I vissa delar har Medbestämmandelagen (MBL) visat sig innebära problem för verksamheten utan att motsvarande fördelar uppnåtts för de anställda. Folkpartiet vill därför reformera MBL i vissa avseenden.

Den allmänna rätten till förhandlingar i frågor som rör förhållanden mellan arbetsgivare och arbetstagar bör behållas, men i övrigt bör förhandlingsskyldigheten ersättas med en informationsskyldighet gentemot alla anställda, inte enbart medlemmar i facket. Detta innebär att facket inte längre är garanterad förhandlingsrätt i rena affärsfrågor och att rätten till information inte beror av någon är medlem i facket eller ej.

I dag har de kollektivavtalslutande fackföreningarna så kallat tolkningsföretråde i tvister som rör kollektivavtalsreglerade medbestämmandefrågor samt medlemmarnas arbetsskyldighet. Detta tolkningsföretråde bör avskaffas, vilket innebär att arbetsgivarens ståndpunkt gäller till dess att ärendet avgjorts av en utomstående instans, t.ex. Arbetsdomstolen.

Rätten för arbetsgivare och arbetstagar att inte tillhöra en intresseorganisation, en s.k. negativ föreningsrätt, bör skrivas in i Medbestämmandelagen. Lika viktig som rätten att tillhöra en förening är också rätten att få stå utanför och inte tvingas att bidra till en sådan organisations verksamhet.

MBL bör också ändras så att fackföreningarnas rätt att förbjuda arbetsgivare att anlita en viss entreprenör eller uppdragstagar avskaffas.

Rimliga stridsåtgärder

Utgångspunkten för statens syn på relationerna på arbetsmarknaden är att alla konflikter bör lösas genom förhandlingar mellan parterna. Det måste dock finnas möjlighet för båda parterna att tillgripa stridsåtgärder som en sista utväg om förhandlingarna inte ger resultat.

Folkpartiet ser dock problem med att det i vissa fall kan vara för lätt att tillgripa stridsåtgärder när åtgärderna kostar lite för den egna organisationen, men orsakar stor skada för motparten; dvs en kraftig obalans i de ekonomiska konsekvenserna av en stridsåtgärd. Vi är därför övertygade om att arbetsfred, en rimlig balans mellan parterna och förhandlingar på arbetsmarknaden skulle gynnas av att konflikträtten reglerades i linje med de förslag som den statliga utredningen om lönebildning och medling lade fram 1998.

De viktigaste förslagen är att det införs en regel om det ska råda rimliga proportioner mellan en stridsåtgärd, vad gäller såväl dess syfte, som dess ekonomiska skadeverkan för motparten. Vi vill också återinföra förbudet mot stridsåtgärder gentemot enmans- och familjeföretag.

Den s.k. Lex Britannia - som ingår i medbestämmandelagen och omfattar tillfälligt arbete i Sverige utfört av utländska företag – innebär att svenska fackliga organisationer har rätt att vidta fackliga stridsåtgärder mot ett utländskt företag eller arbetsplats om man anser att social dumping föreligger. Denna rätt mot utländska företag har den fackliga organisationen även om man inte har några medlemmar på den aktuella arbetsplatsen, och även om det finns ett giltigt kollektivavtal från företaget eller arbetskraftens hemland. Denna lag står sannolikt i strid med EG-rätten, och i den mån just denna lag har åberopats för fackets agerande i fallet med blockaden mot skolbygget i Vaxholm under hösten-vintern 2004/05 har den visat sig olämplig, och kanske också olaglig, inom EU. Folkpartiet vill därför avskaffa denna lag.

Flexiblare arbetstid

En central fråga för den ekonomiska tillväxten är att vi förmår dra full nytta av de resurser som står till buds. Viktigast av alla samhällets ekonomiska är medborgarnas arbetstid och arbetsförmåga.

Fler människor kommer lättare att orka med arbetslivet och utföra ett mer tillfredsställande arbete om de får större makt över sin arbetstid. Folkpartiet vill därför ha en ny arbetstidslag som uppmuntrar till ökad flexibilitet och ger fler människor möjlighet att arbeta på sina egna villkor. Lagen ska utformas så att arbetstiden bör läggas upp i en överenskommelse mellan den enskilde arbetstagaren och arbetsgivaren.

En sådan arbetstidslag ska bl.a. ge den enskilde större möjlighet än idag att ta ut intjänad ledighet i timmar. Den femte semesterveckan, inarbetad semester och eventuellt ytterligare lediga dagar ska kunna läggas in en s.k. timbank. Den som vill ska sedan kunna överenskomma om att använda timbanken till att korta sin arbetstid under en period, eller välja att ta ut den

inarbetade ledigheten i form av pengar. Timbanken kommer att vara särskilt värdefull för de arbetstagare som inte har avtal om flexibel arbetstid idag.

Folkpartiet säger däremot klart nej till en lagstadgad arbetstidsförkortning. Problemet är inte att vi arbetar för mycket i Sverige, utan för lite. I takt med att befolkningen åldras och allt mindre andel befinner sig i arbetsför ålder bör olika nya vägar prövas att öka utbudet av arbetskraft, inte minska det.

Arbetsrätt i en gränslös värld

Folkpartiet har som en långsiktig vision att alla människor själva och fritt ska kunna välja var de vill resa, bo och arbeta. I dag gäller denna rätt inom EU:s 25 medlemsländer. I flera av EU:s nya medlemsländer finns många människor som vill arbeta tillfälligt eller en längre tid i andra EU-länder. Detta är något som staten och parterna på den svenska arbetsmarknaden måste förhålla sig positiva till och inte försöka bekämpa.

Vår vision innebär att vi i Sverige inte får tillämpa vårt nationella regelverk så fyrkantigt att det uppstår återkommande rättsliga konflikter mellan parterna på arbetsmarknaden och mellan Sverige och andra EU-länder. De svenska parterna kan, enligt den aktuella EU-lagen (direktiv), knappast kräva av företag från andra EU-länder att de ska tillämpa alla rättigheter och skyldigheter som finns i ett svenskt kollektivavtal. För att undvika potentiella tvister i EG-domstolen bör det finnas ett starkt egenintresse hos parterna på svensk arbetsmarknad att hjälpa till.

Målet bör vara ett nytt kompletterande Saltsjöbadsavtal (huvudavtal), som ska anpassa gällande svenska regler om kollektivavtal till gällande EU-direktiv, inklusive en fullständig och uppriktigt eftersträvad genomförande av det s.k. utstationeringsdirektivet. Svenska kollektivavtal måste vara transparenta och spegla alla faktiska kostnader och relevanta förhållanden på den aktuella arbetsmarknaden (bransch eller regionalt). Andra EU-medborgare och EU-företag bör under begränsad tid kunna verka här. Det är syftet med EU-rättens bestämmelser.

Folkpartiet står bakom att huvuddragen i svensk arbetsrätt bibehålls – dvs. kollektivavtal istället för detaljerad lagstiftning om minimilöner och annat. Men förändringarna i vår omvärld innebär att svenska löner och jobb måste säkras under delvis nya förutsättningar.

Folkpartiet Liberalerna

Box 6508 - 113 83 Stockholm
08-410 242 00 - 08-509 116 60
www.folkpartiet.se - info@folkpartiet.se